

Piroojektii Ramadanaa

Description

Ramadaanni akka lakkoofsa hijriitti jiâ€™™a saglaaffaa irratti argama. Ramadaanni jiâ€™™a kabajamaa Qurâ€™™aanni itti buâ€™™ee fi leylat-ul qadr (halkan jiâ€™™aa kuma caaltu) of keessaa kan qabudha. Jinni Ramadanaa jiâ€™™aa rahmataa, barakaa fi jaalalaati. Jiâ€™™a diinni ilma namaa kan taâ€™™ee sheyxaanni itti hidhamuudha. Sheyxaanni waan hidhamuuf namoonni ibaadatti kaâ€™™u, wanta gaariitti fiigu.

1.Kaayyoo fi Buâ€™™aa soomanaa

Kaayyoon soomanaa inni guddaan namoota beela dheebun miidhuf osoo hin taâ€™™in, taqwaa (sodaa Rabbii) qalbii keessatti facaasu fi magarsuudha.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى
الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

â€œYaa warra amantan! Akka isin Rabbiin sodaattaniif Soomni akkuma warra isin duraa irratti barreefametti (dirqama taâ€™™etti) isin irrattis barreefameera.â€•

Kanaafu kaayyoon guddaan soomana akka Rabbiin sodaannu nu leenjisuufi. Nyaanni yommuu baayâ€™™atu, hormoonoonni xannaâ€™™achoota keessaa maddan fedhii kakaasun wanta badaatti nama dhiibu. Namni karaa haraamatin/dhorqaan fedhii ofii guttachuuf yommuu fiigu ibbida hamaa harkaan qabata. Soomni kanaaf fala isaaf taâ€™™a. tokko hormoonota madda hirâ€™™isuun fedhii isaa qabaneessa. Lamaffaa sodaa Rabbii qalbii irratti facaasun badii irraa isa tiiksa.

Faydan sooma kana qofatti kan dhaabbatu osoo hin taâ€™™in qaamafis fayyaadha. Qaamni yeroo hundaa dhangaale baayâ€™™ee kan fudhatu yoo taâ€™™ee dhibee sukkaara fi furdinna daangaa hin qabnef saaxilama. Sababoota kanaaf doktoroonni yeroo amma soomatti nama ajajan. Soomni sammuu qara. Nyaanni fi dhugaatin yommuu baayâ€™™atu sammun ni dugulti, gadi faggeessite yaadu hin dandeessu.

Kanaa fi kan kana fakkaatan fayda soomanni qaamaf kennu. Garuu faydan guddaan soomanaa qalbii namaa qulqulleessun sadarkaa horii irraa gara sadarkaa olaanaa fi kabajamaatti ol kaasudha. Wanta lubbuun feetu daangessun barnoota fi leenji namaaf kenna. Namni yommuu fedhii lubbuu ofii jala deemu bolloo badii keessaa hin baanetti tara. Soomni wantee/gaashaa isaa ta'uu badii kana irraa isa tiiksa. Soomni addunyaa tana qofa keessatti mitii Aakirattis ibbida irraa nama tiiksa. Yommuu dheebun akkasatti nama gubuu warrii addunyaa irratti sooma turee balbala Jannataa Ar-Rayyaan jedhamuun seenun dheebu bahu.

Soomni karaa jaalala Rabbii ittiin argataniidha- namni dhooksan nyaate nan sooma jechuu danda'ama. garuu namtichi Rabbii jedhe dhoksaatti wantoota kana irraa yommuu of qabu jaalala Rabbii argata.

2.Garaa fi qaama hormaata qofaa mitii qamoole biroos tiiksu

soomana yommu jedhamu yaanni jalqabaa matatti nu dhufu nyaata fi dhugaati irraa soomudha. soomni fudhatama argatuuf ulaagaalee lama guutu qaba.

a.Wantoota sooma cabsan irraa fagaachu“ nyaata, dhugaati fi wal qunnamti saalaa irraa fagaachu. Obboroo irraa jalqabee hanga aduun dhiitutti namni wantoota kana irraa fagaachu qaba. Soomni nyaata, dhugaati fi wal qunnamti saalaa dhiisu qofa irraa kan ijaarrame miti. Qaamota biroos wanta badaa irraa akka sooman leenjisu barbaachisa. Ta'uu baannan beela dheebun of miidhu malee kaayyoo barbaadame galmaan hin gahu.

Ø'ÜŽÜ†Ü' Ø£ÜŽØ"Ü•ÜŠ Ü‡Ü•Ø±ÜŽÜŠÜ'Ø±ÜŽØ©ÜŽØ£ Ø'ÜŽÜ†Ü'•Ø§Ü„Ü†Ü'ÜŽØ"Ü•ÜŠÜ'Ü•ØµÜ„Ü% Ø§Ü„Ü„Ü‡ Ø'Ü„ÜŠÜ‡ Ü'Ø³Ü„Ü Ü,ÜŽØ§Ü„ÜŽ æ•æœæ•Ü ÜŽÜ†Ü' Ü„ÜŽÜ Ü' ÜŠÜŽØ"ÜŽØ¹Ü' Ü,ÜŽÜ'Ü'Ü„ÜŽ Ø§Ü„Ü²Ü'Ü'Ü'Ø±Ü'Ü'ÜŽØ§Ü„Ü'Ø¹ÜŽÜ ÜŽÜ„ÜŽ Ø"Ü•Ü‡Ü'Ü'Ü'ÜŽØ§Ü„Ü'Ø-ÜŽÜ‡Ü'Ü„ÜŽ Ü•ÜŽÜ„ÜŽÜŠÜ'Ø³ÜŽ Ü„Ü•Ü„Ü'ÜŽÜ‡Ü'Ø-ÜŽØ§Ø-ÜŽØ©Ü£ Ø£ÜŽÜ†Ü' ÜŠÜŽØ"ÜŽØ¹ÜŽ Ø-ÜŽØ¹ÜŽØ§Ü ÜŽÜ‡Ü'Ü'Ü'ÜŽØ'ÜŽØ±ÜŽØ§Ø"ÜŽÜ‡Ü'•æ•æ•

Abu Hureeyraa(RA) akka gabaasetti Ergamaan Rabbii (SAW) akkana jedhan:

æœNamni dubbii sobaa(soba dubbachuu), soba saniin hojii badaa hojjachuu fi jechoota badaa namatti dubbatu hin dhiisin Rabbiin nyaata fi dhugaati dhiisu isaatti haajaa hin qabu.æ• [Sahih Al-Bukhaari](#)

Kanaafu ulaagan jalqabaa soomana keenya irraa ajrii(mindaa) argachuu fi taqwaa horachuuf garaa keenya nyaata dhugaati irraa eegu, qaama hormaata wal qunnamtii saalaa irraa fageessu, arraba keenya dubbii sobaa, jechoota badaa dubbachuu, nama arrabsuu, hama irraa tiiksu, gurraa keenya dubbii sobaa, muuziqaa, fi hama dhageefachuu irraa eegu, harka keenya hatuu, nama miidhu, nama fuudhu/itti heeruma danda'aman harka fuudhu (cabbaxu) irraa tiiksu; ija teenya haraama ilaalu kan akka fiilmii, moovi, gaazexaa, inteerneti irraa eegu; luka teenya gara baditti deemu irraa tiiksu. Sooma nyaata dhugaati qofatti yoo daangeessine bu'amaan keenya beelaa dheebun of miidhu malee wanta biraa ta'uu hin danda'amu. Rabbiin sodaachuun garaa fi qaama hormaata nyaata dhugaati fi wal qunnamtii saalaa irraa tiiksu qofa osoo hin ta'amin qaama guutu wanta badaa irraa tiiksu fi wanta gaarii hojjachuudha.

b. Ulaagalan lammaaf “Niyyaa” niyyaan amantii keessatti iddoo guddaa qaba. Niyyaa buura amantiiti. Namni niyyaa irratti hundaa’eti kan adabamuu fi badhaafamu. Niyyaan yoo hin tolin hojii gaariin isaa sun jalaa baddi. Niyyaan yoo tolte immoo hojiin gaarii inni hojjate isaa baay’ifamuun badhaasa guddaa argata. Kanaafu yommuu ibaadah kamuu hojjannu niyyaa keenya tolchuun dirqama.

Namtichi waan doktorri ajajeef sooma soomu danda’u, ulfaatinna qaama hira’isuuf soomu danda’u. Soomni akkanaa Rabbiif jedhee osoo hin ta’iin kaayyoo biraatif waan soomef fudhatama hin argatu. Soomana yommuu soomnu Rabbiif qulqulleessine soomu qabna.

Bakkii niyyaa qalbiidha. Arrabaan akkana godha, akkana hojjadha jedhanii dubbachuun hin barbaachisu. Qalbii keessatti boru Rabbiif jedhe akka soomu niyyachuudha.

Tarkaanfi gara jijjiramaa

Ramadaanni yuniversitii leenjii fi barnoota jechuu dandeenya. Namni yuniversitii kana seene leenjii fi barnoota malee yoo bahe, bu’aan inni argatu maaliire? Jireenya keenya keessatti of jijjiruuf tattaafi adda addaa goona. Tattaafin keenya hundii bu’a-qabeessa ta’uu dhiisu danda’u. waggaa keessatti ji’a tokko yeroo jireenya keenya itti foyyeessinu fi jijjiruu argachuun carraa guddaa fi lamuu hin deebinedha. Namni carraa kanatti fayyadamuu Insha Allah ni milkaa’u. namni carraa kanatti osoo hin fayyadamiin hafe milkaa’innaa irraa duubatti hafa.

Akkuma duratti jenne kaayyoon sooma qalbii qulqulleessu fi sodaa Rabbii qalbii irratti facaasudha. Qalbii teenye qulqulleessine jireenya keenya foyyeefachuun yeroo hundaa nurratti dirqama. Karaa adda addaatin qalbii teenya xuriiwwan akka shirkii, nifaaqa, shakkii, jibba, waanyu, fi kkf irraa qulqulleessuf ni tattaafanna. Maloota kanniin keessaa soomni iddoo guddaa qaba. Kanaafu akkamitti jireenya keenya Ramadaana keessa fi booda sirreessu dandeenya?

Yeroo sirnaan fayyadamuu “yuniversitii kana keessatti yeroo keenya sirnaa yoo hin fayyadamiin dorgommii ni dhabna. Yeroon buura milkaa’inna addunyaa aakiraati. Akka imaam Ibn Al-Qayyim jedhanitti namoota bakka saditti qoonne ilaalu dandeenya. Tokko nama Rabbii tolee jedhu fi itti buluudha. Kaayyoo uumameef beekun yeroo isaatti sirnaan fayyadama. Wanta Aakiraa isaa jalaa balleessu yookiin addunyatti fayda isaa hin buusne irratti yeroo ofii hin gubuu. Namni lammaffaan immoo nama Rabbiin irraanfate fi daangaa Isaa darbuudha. Namni kunii kaayyoo uumameef dagachuun addunyaa fi fedhii ofiitif gabra ta’u. Aakira quba hin qabu. Namni sadaffaan immoo nama hojii malee taa’udha. Namni akkana nama waa hundarraa hoonga’eedha. Takkaa addunyaa ofiitif hin carraaqu, takkaa aakiraaf hin dalagatu. Fedhii fi sheyxaanaf nama harka kenneedhe. Yeroo ofii bakkuma argetti guba.

Kanaafu nuti namoota gosoota sadan kanniin keessa gosa tokkoffaa ta’uu qabna. Ramadaanni gosa tokkoffaa keessaa akka taanuf ji’a fi carraa nu dhufeedha. Ta’uu baannan gosa lammaffaa fi sadaffaa keessaa taana. Osoo itti fayyadamiin nu harkaa miliqa.

Yeroo keenyatti sirnaan fayyadamuun keeyri hanga dandeenyu walitti haa kuufannu. Yeroo keenya wantuma fayda nu hin buusne irratti yoo balleessine ji’a Ramadaana fi jireenya keenya qisaasessine

UṭU‘UZ ØYU•Ø°UZØ§ Ø§Ø-U’ØªUZUṭUZØ“UZ Ø§U„U’UfUZØ“UZØ§ØṭU•Ø±UZ

âœSalaanni shanan, Jumâ€™aa irraa jumâ€™atti, Ramadaana irraa Ramadaanatti wanta(cubbuu) isaan jiddu raawwatamaniif kaffaaradha yoo namtichi badii gurguddoo irraa fagaate.â€• (Sahih Musliim)

Kaffaara-jechuun cubbuu/badii namarraa harcaasu.

Ramadaanni carraa guddaa hojii gaarii itti sassaabatanii fi hojii badaaf araarama Rabbirraa itti kadhataniidha. Jiâ€™oota kudha tokko badiin dabarsan keessaa bahanii jireenya haarawatti ceâ€™uuf Ramadaanni carraa hin argamneedha. Hojiwwan darban kee hanga fedhan badaa haa taâ€™an, jiâ€™ma kana keessa of jijjiruuf tattaafadhu.

Akkamitti jireenya kee jijjiruu fi foyyeessu dandeessa? Hojii gaaritti fiigun, hojii badaa irraa dheessun jireenya kee ni jijjira, ni foyyeessa. Hojiwwan gaggarin baayâ€™etu jiru. Keessaa filadhu hanga humnii kee dandaâ€™ee dalaguuf tattaafadhu.

Hojiwwan gaggaari keessaa salaata baayâ€™isanii salaatu, Qurâ€™aana qaraâ€™uu, zikrii gochuu fi beekumsa barachuudha. Salaata taraawi dhabbachuuf tattaafachu. Zikriin guddaan karaa Rabbiin ittiin yaadatan Qurâ€™aana. Qurâ€™aana qaraâ€™uun ajrii(mindaa) guddaa argachuu dandeenya. Qurâ€™aanni mindaa argamsiisu qofaa miti jireenya ilma namaa jijjira. Yommuu Qurâ€™aana qaraanu akka gazeexa kan dubbisnu osoo hin taâ€™in tadabura (xinxalliin) dubbisuuf yaalu qabna. Hiika isaa beekuf taattafachuu qabna.

Jiâ€™ma kana keessa Qurâ€™aana qoâ€™achuu, dhageefachuu fi xinxalliin dubbisuun jireenya keenya jijjiruu dandeenya. Amala fi bartee badaa keenya ofirraa baasu dandeenya. Sababni isaas Qurâ€™aanni qalbiif qoricha.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَ تَكْمُ مَوْعِظَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِّمَا فِي
الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ

âœYaa ilmaan namaa! Dhugumatti gorsi Gooftaa keessan irraa taate, waan qoma keessa jiruuf qoricha tan taate, muâ€™imintootaf qajeelfamaa fi rahmata tan taate isinitti dhufte.â€• Suurat Yuunus 10:57

Wanti qoma keessa jiru shirkii, shakkii, nifaaqa, jibba, waanyu, wallaalummaa fi kkf dha. Qurâ€™aanni wantoota akkanaa irraa hayyama Rabbiin nama fayyisa. Namni dhibeewwan kanniin irraa fayyuuf Qurâ€™aanatti gore dhugumatti ni milkaaâ€™a. kan kanaan ala wanta biraatti gore yommiyyuu furmaata hin argatu. Kanaafu Qurâ€™aana barachuun, qoâ€™achuun jireenya keenya jijjiruu fi foyyeessu dandeenya.

Yoo Qurâ€™aana qaraâ€™uu hin dandeenye taate bartee kitaaba dubbisuu uummachuuf carraaqi.

Piroojeettiin Ramadaana kana qofatti kan dhaabbatu miti. Sadaqaa kennuun balbala haarawa banachuu dandeenya. Sadaqaan hojii badaa haaqxi, qabeenya barakaa itti afuufi, ibidda irraa haguuggi taati. Jaalala namtichi qabeenyaf qabu hirâ€™isuun qalbii qulqulleessiti. Hanga dandeenye harka keenya diriirsuun warroota rakkatan gargaaru dandeenya. Ifxaaraf namoota affeerun mindaa walitti sassaabu dandeenya.

Piroojeettiin Ramadaana ammas kanatti kan dhaabbatu miti. Wanta kennan yoo dhaban, Qurâ€™aanas qaraâ€™uu yoo dadhaban, qaama ofiitin namoota miidhu irraa eegun piroojeetii guddaadha. Arraba ofii hidhuu fi eegun, ija ofii tiiksun, harka badii irraa qabuun, gurraa badii dhageefachuu irraa baraarun piroojeeti Ramadaana isaan gurguddoodha.

Nyaata, dhugaati, interneeti fi Tv daangaa isaani murteessu“ Piroojeetiwwan armaan olii fi kan biroo galmaan gahuu kan dandeenyu wantoota kanniinif yoo daangaa murteessineedha. Yommuu lulluqannu garmalee yoo nyaanne fi dhugne salaata akka hin dhaabbanne gufuu nutti taâ€™a. Guyyaa guutuu interneeti fi Tv irra yoo oolle keyrii Ramadaanni fide dhabna. Kanaafu wantoota kanniinif daangaa murteessun milkaa’u dandeenya.

Gudunfaa

Ramadaanni jiâ€™a rahmataa, maghfiraa(araaramaa), jaalala fi namoonni ibidda irraa ittiin baraaramaniidha. Jiâ€™a balballii keeyri itti banamtuudha. Namni carraa kanatti fayyadamu milkaa’innaa fi gammachuu argata. Kan carraa kan qisaasesse immoo keyrii osoo hin habbuuqatin harka qullaa hafa. Kanaafu hanga dandeenyun carraa arganetti fayyadamuun warroota milkaa’an keessaa taâ€™uuf haa tattaafannu. Ramadaanni nyaata dhugaatin kan dabarsinuu osoo hin taâ€™in hojii gaarii hojjanne mindaa itti argannu haa taâ€™u.

Kitaabilee wabii:

[EssentialsOfRamadhan](#) By Tajuddin B.Shu’aib

[Inner dimensions of the prayer](#) By Imaam Ä±bn Al-Qayyim

Date Created

June 5, 2016

Author

admin